

re poenitentem de obligatione denuntiandi, licet haec admonitio non sit profutura. Denuntiatio exigitur non tantum a poenitentibus, sed ab unoquoque qui id sciat, modo sciat a personis fide dignis, licet promiserit secretum cum juramento, excipe si secretum sit manifestatum ad consilium capiendum.

51. Quando verba aut facta sunt verae sollicitationes, et dubitatur quis sit Sacerdos sollicitans, denuntiatio est facienda, ut superior possit inquirere de persona; non autem quando est certus Sacerdos, sed dubitatur an verba aut facta ejus sint verae sollicitationes, quia in dubio nemo debet fama sua privari.

52. Sacerdos sollicitans incurrit perpetuam inhabilitatem ad celebrationem Missae, et, ut videtur, etiam ante sententiam. Multa sunt verba quae indirecte continent sollicitationem et denuntiationem exigunt. Judicetur nomen sollicitantis, tempus, locus, aetas, statura, capilli.

Juret poenitens se praefatam denuntiationem nemini communicaturum.

DE EXTREMA UNTIONE.

53. Extrema Unctio debet dari infirmis qui tam graviter laborant ut mortis periculum imminere videatur (*Rit. Rom.*); quando potest infirmo non jejuno praeberi viaticum, potest etiam dari Extrema Unctio. Gravissime peccant qui illud tempus aegroti ungendi observare solent, cum jam omni spe salutis amissa, vita et sensibus carere incipiat (*Cat. Rom.*).

In eadem infirmitate iterari non debet nisi diurna sit, aut, cum infirmus convaluerit, iterum in periculum mortis incidat (*Rit. Rom.*).

Non debet dari perpetuo amentibus, nec pueris ratione parentibus, sed detur ea pollutibus, licet non sint apti ad communionem; in dubio detur sub conditione, idem dicatur

de amentibus. Impoenitentibus et iis qui in manifesto peccato mortali perseverant, et excommunicatis penitus denegetur (*Rit. Rom.*) Quis quis tenetur curare ut hoc sacramento muniatur.

DE MATRIMONIO.

1. Non obligant sponsalia vi, dolo, errore substantiali, aut metu gravi ab extrinseco inita. Tactus etiam pudici vetantur sponsis, quoties ad id fiunt ut delectatio sensibilis habeatur, quia secum ferunt periculum delectationis venerae quae est sensibili proxima.

2. Sponsalia obligant sub gravi ad contrahendum matrimonium quantocius. Si quis sponsalia cum duabus contraxerit, valent prima, licet etiam secunda sponsa ea ignoraverit, et cum ea copula habita sit.

3. Filius potest, quin peccet,

insciis aut invitis parentibus contrahere in sequentibus casibus: 1. si parentes velint impedire ne nubat honeste, et ipse sit in periculo incontinentiae; 2. si velint ut nubat invite, id est, ducat indignam, infirmam, pravae conditionis; 3. si filius injuste a parentibus vexaretur; 4. si parentes essent absentes, et praesumeretur eorum consensus.

4. Dissolvuntur sponsalia ex parte innocentis ob matrimonium validum contractum; quoad nocentem vero, obligatio suspenditur, non auferitur. Insuper disolvuntur ob mutuum censem sponsorum; si sint puberes, statim; si impuberis, statim ac ad pubertatem pervenerint; dissolvuntur ob impedimentum dirimens superveniens, saltem pro innocentem, nocens autem tenetur dispensationem procurare, sed non cum magno labore, nisi reparandum esset damnum deflorationis, aut infamiae sponsae; dissolvuntur ob antea ignotam disparitatem conditionis, ob defectum justum, non autem injus-

tum consensus parentum, ob grave delictum alterius, ob cognitam alterius asperitatem, aut morbum gravem, aut aes alienum quo gravetur sponsus, aut defectum dotis in sponsa.

Generaliter, prima regula sit: ad dissolvendum ob causas supervenientes, sufficit ea causa quae si praevisa fuisset, contractus non existisset. Secunda regula: ob causas praecedentes, sufficit ut adsit illa quae si suboriretur valeret ea impedire.

Hinc si ignorantia illius causae non dedisset causam contractui, sed fuisset concomitans, id est quod etiam cognita non impeditisset sponsalia, tunc non possunt dissolvi. Dissolvuntur ob absentiam in regionem longinquam, ob terminum sine culpa elapsum et praefixum ad finiendam obligationem, ob ingressum in religionem, non autem pro eo qui ingreditur, sed pro eo qui in seculo manet; ob susceptionem Ordinis sacri, aut votum recipiendi, aut votum

simplex castitatis, quia in sponsalibus semper subauditur conditio: Ni si status melior eligatur.

5. Communis est inter Doctores sententia ministros Matrimonii esse ipsos contrahentes. Materia est mutua traditio juris quod alter in alterius corpus acquirit per verba aut signa consensum exprimentia; forma est mutua acceptatio.

6. Ad valorem Matrimonii sufficit praesentia Parochi audientis, licet nihil dicentis, imo repugnantis; si tamen juste repugnet, adest validum Matrimonium, sed graviter illicitum: tunc solum esset invalidum Matrimonium, ut pluries declaravit S. C., quando Parochus nihil intellexisset, modo non affectasset nihil intelligere.

Matrimonia celebrata coram Parrocho et duobus testibus cum occulto impedimento, obtenta dispensatione, convalidantur et vera sacramenta fiunt solo consensu potest Papa dispensare, nec requiritur de novo praesentia Parochi. Declar-

—110—

vit tamen S. C. quod si Matrimonium esset nullum ex causa publica, id etsi ob defectum aetatis, tunc reconvalidum esset coram Parochio et testibus.

7. Non peccat qui contrahit in concupiscentiae remedium.

8. Si apponatur conditio contraaria substantiae Matrimonii, v. g. te duco ea conditione ut proli generationem vites, ut adulterium committas, matrimonium est nullum; si autem conditio est turpis alio modo, aut si est impossibilis, tunc habetur pro non adjecta, et Matrimonium est validum, quia praesumitur datus consensus non obstante conditione apposita; sed si unquam sponsi vere non intenderent consentire sine tali conditione, Matrimonium esset invalidum; caeterum in dubio debet judicari in favorem illius.

9. Usus Matrimonii esset illicitus, si illud est certe nullum; tunc sciens nec petere nec reddere unquam potest ignorantis. Si nullitas est dubia, dubitans non potest pete-

—111—

re, sed tenetur reddere bona fide petenti; si autem adhibita diligentia dubium vincere non possit, non obstante quacumque probabilitate in contrarium, potest petere, quia contrahendo in bona fide, jam acquisivit jus certum ad petendum, de quo non potest privari nisi per impedimentum certum.

Quando debet aliquis dubitare de valore matrimonii? Regula 1. Conjux ordinarie non tenetur credere alteri etiam juranti se fite consenserisse; 2. nec tenetur credere impedimento, si illud audiat a personis parum fide dignis, vel ex fama sine fundamento; 3. si audiat ab aliquo fide digno, tenetur inquirere, et interim non petere, sed reddere, si unus tantum sit testis. In dubio semper judicandum est pro Matrimonii valore, tam in foro interno; quam externo; unde si quis Matrimonium contrahit cum dubia fide, post diligentiam adhibitam ad cognoscendam

—112—

veritatem, adhuc dubio perseverante, potest reddere et petere.

10. Usus Matrimonii non est licitus si adsit grave periculum sanitatis, nec obsit periculum incontinentiae. Licitus est, si morbus sit diutinus, et adsit justa causa, modo alter moneatur de morbo, sed alter non tenetur consentire. Morbum patiens potest licite negare debitum, quin debeat patefacere causam, nemo enim tenetur creare sibi infamiam.

Non licet petere statim a balneo, a sectione venae, cum febri.

Licet petere ab uxore quae versatur in perpetua gonorrhaea, et tempore menstrui diurni: quae si non durent, petitio non exceedit veniale. Licet post prandium, et tempore lactationis, si non noceat proli; item in purgatione puerperae, modo non eadem die, vel sequenti partus.

11. Graviter illicitus est usus si fiat mente adultera, si extra vas naturale, etiamsi ibi copula sit tantum

—113—

inchoata; si autem stando, vel sedendo, vel more pecudum, vel viro succumbente, sine justa causa, erit veniale. Non esset peccatum retrahendi se ante seminationem, si non esset periculum effundendi seminis, sed ordinarie adest, praecipue in viro; vir autem graviter peccat, si se retrahat postquam mulier jam seminavit aut est proxima ad seminationem, et probabiliter etiam mulier si se retrahat post viri seminationem et ante propriam, quia probabiliter etiam semen mulieris est necessarium ad generationem, unde retrahente se viro post seminationem, potest mulier tactibus se excitare ut seminet ad complementum copulae.

12. Petere ante communionem est veniale, nisi fiat ad evitandam incontinentiam, nullum vero peccatum reddere. Potest autem post communionem et diebus festivis; item tempore praegnacionis, nam ordinarie abest periculum abortus.

13. Conjux prohibitus a peten-

do ob votum aut impedimentum affinitatis post Matrimonium ab eo contractum, tenetur reddere alteri, etiam interpretative petenti: et quoad affinitatem, licet etiam petere in periculo incontinentiae propriae, in quo licet etiam conjugi petere ab altero excommunicato, et excommunicato ab altero non excommunicato.

14. Tactus sine copula non excedunt veniale, modo non praevideatur pollutio in se vel in altero, etiam involuntaria. Non potest conjux seipsum tangere cum delectatione sine copula. Hortandi sunt conjuges ne delectentur de copula habita vel habenda, si alter absit, sed non sunt damnandi de mortali, nisi delectatio firet venerea.

15. Neuter conjux tenetur petere, nisi praevideat in se vel in allio periculum incontinentiae. Tenetur vir accedere si mulier tacite petat. Conjugus negans ordinarie graviter peccat, nisi alter remissee peteret et facile precibus negans ce-

deret, aut saepius, puta quater in eadem nocte, alter peteret, aut dilatio esset tantum aliquot horarum.

16. Metus ne nascantur filii non sufficit ad negandum, si adsit periculum incontinentiae. Si alter petat cum peccato gravi, et culpa se tenet ex parte actus, puta cum periculo abortus, scandali, aut sanitatis alterutrius, postulatus tenetur sub gravi negare; si autem culpa se tenet ex parte petentis, puta si habeat votum, aut petat ob pravum finem, alter tenetur reddere, hortando tamen petentem ut desistat, aut potius eum petitione praeveniendo. Si petat incestuosus qui jam privatus est jure petendi, alter non tenetur, sed potest reddere.

17. Volenti seminare extra vas, mulier videtur posse negare, imo ad id teneri, si possit sine suo gravi incommodo, sed probabilius post motionem tenetur reddere, quia culpa se tenet, non ex parte actus, sed personae. At non potest petere, nisi adsit pro se periculum incontinen-

tiae, aut nisi deberet perpetuo abstinere; valde autem cavendum est ne ipsa mulier ita fieri velit aut optet.

18. Ut vir incestuosus privetur jure petendi, debet noscere legem ecclesiasticam et poenam appositam et copula debuit esse cum seminatione. Possunt super hoc dispensare Episcopi et Mendicantes.

19. Si conjux timet damnum leve sanitatis ex redditione, tenetur reddere; si grave, nec tenetur nec potest, nisi adsit proximum periculum incontinentiae vel in se vel in petente, aut timeantur magna dissidia; in his casibus potest et tenetur reddere ex caritate; excipe nisi morbus quo infici veretur sit proxime tendens ad mortem, in hoc enim casu potest, sed non tenetur, quia caritas eum excusat si reddat, sed non obligat.

20. Solum periculum ne proles defectuosa nascatur non excusat a reedendo. Non tenetur reddere uxor quae scit se non posse sine

mortis periculo parere; potest autem et reddere et petere ob periculum incontinentiae, licet ordinarie pariat mortuos.

21. Peccat mortaliter qui cohibet seminationem, altero seminante, vel qui se retrahit antequam alter seminaverit; item uxor quae statim surgit aut mingit ad impedientiam generationem.

22. Licit viro copulari, quamvis ob senectutem aut infirmitatem saepe extra vas semen effundat, semper ac adest sp̄s effundendi intra.

23. Tenentur conjuges cohabitare, etiam quoad torum, nisi separarentur mutuo consensu, et sine periculo incontinentiae. Vir, si diu absit, debet, si possit, secum ducere uxorem.

24. Impedimenta impedientia, praeter peccatum mortale et excommunicationem his comprehenduntur versibus:

Ecclesiae Vetitum, nec non Tempus feriarum, Atque Catechismus, Crimen, Sponsalia, Votum Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

Ecclesiae vetitum, id est prohibito Episcopi aut Parochi propter suspicionem impedimenti aut inhabilitatis; Tempus feriarum, sed prohibetur tantum benedictio Matrimonii, non autem ipsum Matrimonium aut ejus usus; Catechismus, id est fidei professio quae nomine baptizandi fit, cessavit per Tridentinum; Crimen, v. g. incestus cum propria matre, ratus alienae sponsae, etc. desuetudine exolevit; Sponsalia, cum alia persona inita, sed non dissoluta; Votum simplex castitatis, aut religionis, aut non nubendi; non potest dispensare Episcopus ante Matrimonium, si votum sit absolutum, secus si est poenale aut conditionatum, nisi sit periculum incontinen-

tiae, aut gravis damni, et impossibilitas sit cito recurrendi ad Papam. Sed post Matrimonium, Episcopus et etiam Mendicantes possunt dispensare in voto castitatis ante vel post Matrimonium emiso: si tamen conjuges communi consensu illud emisserint, solus Papa potest dispensare.

25. Episcopus potest dispensare super omnibus proclamationibus, urgente gravissima, legitima, et ineluctabili causa, ait Bened. XIV in Bulla *Nimia licentia*, modo Episcopo constet non esse impedimentum; imo potest Parochus in gravissima necessitate declarare praeceptum non extare. De caetero proclamationes debent fieri ter publice in Ecclesia. Quilibet impedimenti conscientius tenetur illud denunciare, licet non possit probare. Fama impedimenti sufficit ad impediendas nuptias. Parochus tenetur sub gravi antequam Matrimonio assistat ad investigandum an extet impedimentum.

26. Impedimenta dirimentia,
praeter defectum consensus, sunt:

Error, Conditio, Votum, Cognatio,
Crimen.

Cultus disparitas, Vis, Ordo, Li-
gamen, Honestas.

Aetas, Affinis, si Clandestinus, et
Impos.

Raplace sit mulier, nec parti redi-
tita tutae.

Haec socianda vetant connubia, fac-
ta retractant.

Error, non qualitatis, nisi eam
contrahens principaliter intenderit,
sed ipsius personae. *Conditio ser-*
vitis ignorata. *Votum* solempne cas-
titatis, vel ob sacri Ordinis suscep-
tionem, vel ob religiosam professio-
nem spontaneam, nam non spontanea
est nulla, a quibus videtur Pa-
pam posse dispensare.

Cognatio, vel legalis quae oritur
ex adoptione perfecta cum rescripto
Principis, et dirimit inter varias
personas, vel spiritualis ex Baptis-

mo et Confirmatione inter baptizan-
tem et baptizatum, patrinum et bap-
tizatum et parentes baptizati, vel
carnalis ex consanguinitate perso-
narum quae ex eodem stipite des-
cendunt; haec in linea transversali
ex lege Ecclesiae Matrimonium di-
rimit usque ad quartum gradum, in
linea recta semper. In linea recta,
tot sunt gradus quot sunt personae,
dempto stipite qui numquam nume-
ratur; in linea transversali aequali
quot gradibus distant inter se; in li-
nea transversali inaequali, quo, gra-
dibus consanguineus remotior distat
a stipite, tot gradibus distant inter
se.

Crimina impudentia sunt homi-
cidium, adulterium, et raptus. Pro
homicidio, si ambo sponsi conspira-
runt sine adulterio in mortem con-
jugis, cui alter eorum erat ligatus,
eo fine ut inter se contraherent, hoc
impedimentum est dirimens morte
secuta; aut si eo fine expresse ut
Matrimonium novum ineatur, una
pars tantum altera inscia, post adul-

terium perfectum cum futuro, con-jugem suum det morti, modo finis homicidi fuerit ante manifestatus alteri parti, saltem signis, donis, fa-miliaritate; vel si, sine homicidio, altera pars vivente conjuge com-mittat cum futuro adulterium, cum pro-missione Matrimonii quae accepte-tur: vel si adsit adulterium cum Ma-trimonio attentato, nempe cum vir vivente uxore cognoscit aliam, et in-tentat cum illa contrahere. Non est im-pedimentum, sed grave pec-catum sola promissio ducendi aliam, si fit vivente conjuge.

Disparitas cultus inter baptizatum et non baptizatum dirimit, inter ca-tholicum et haereticum im-dedit, ni-si Papa dispensem. *Vis*, et etiam metus gravis injuste incussus; dici-tur gravis, ut si proveniret ex peri-culo exilii, infamiae, amissionis no-tabilis bonorum, metus, inquam, ab extrinseco, non autem metus mere reverentialis, aut ab intrinseco; di-citur injuste incussus, unde si spon-sus facta Matrimonii promissione ex

timore judicis juste poenam mini-tantis contrahit Matrimonium, illud est validum.

Pro *Ordine* sacro, ratiocinandum sicut de voto solemnii. Dirimit *Li-gamen*, id est, ille qui alio Matrimo-nio ligatus est, quin constet de mor-te conjugis, non potest aliam duce-re, et si prior cempreat, qui aliud Matrimonium contraxit tenetur ad priora vota redire. *Honestas*, ille qui sponsalibus celebratis cum una, vellet Matrimonium contrahere cum ejus consanguinea in primo gradu, vel qui post matrimonium ratum, etiam nullum, modo tale non sit nu-llo defectu consensus, vellet con-trahere cum consanguinea usque ad quartum gradum. Sponsalia, licet mutuo consensu soluta, pariunt im-pedimentum, non autem si fuerint invalida.

Ætas, 14 anno pro sponso, 12 pro sposa, quam ante aetatem Matri-monium est nullum. Matrimonium senum aetatis decrepitæ est vali-

dum, modo coire possint arte medica. *Affinitas* quae oritur ex copula habita ab uno sponsorum cum consanguineo alterius, dirimit Matrimonium usque ad quartum gradum, si fuerit copula licita, usque ad secundum si illicita. *Affinitas* non parit affinitatem, unde duo fratres possunt ducere duas sorores, vitricus uxerem privigni sui. Si quis cognoscit sororem suae sponsae, neutram sine dispensatione ducere potest.

Clandestitus, Matrimonium est nullum si desit assistentia Parochi et duorum testium, ubi Tridentinum est receptum, qui testes possunt esse pueri (modo sint rationis capaces), infames, parentes, servi, mulieres, et etiam illi qui casu illac transeunt, aut vi detinentur. Parochus etiam suspensus, excommunicatus vitandus, valide assistit, et in necessitate liceit. Debet esse Parochus domicilii alterutrius sponsi; et potest assistere etiam extra suam Parochiam et Dioecesim, quia exer-

cet actum jurisdictionis. Vagi post informationes et licentiam Episcopi, possunt contrahere ubique. Exteri non possunt contrahere extra patriam, nisi ostendant fidem Ordinarii proprii de eorum statu libero.

Impotentia, si sit perpetua et antecedat Matrimonium, illud est nullum; si certa sit, potens pars potest statim ab impedita discedere quin dilationem concedat, imo tenetur si adsit periculum incontinentiae, et ad alias nuptias transire. Si dubia sit potentia, datur triennium ad experiendum. *Raptus*, debet esse ab una ad aliam domum, solo fine Matrimonii, dissentiente muliere. Raptor, praeter impedimentum, et auxiliantes incurrit excommunicationem ipso facto; idem est pro despensis, id est raptor incurrit impedimentum et poenas, licet cum rapta prius contraxerit sponsalia, quae tamen probabilius est non invalidari.

27. Matrimonium probabiliter validum, est habendum certe val-

—126—

dum, quia Ecclesia dispensat in impedimento, si existet, quoties adest vera probabilitas de Matrimonii valore. Si nullum sit ex defectu occulto, noto tantum octo vel decem personis, et periculum non videatur quod illud manifestetur, sufficit ut sponsi, obtenta dispensatione a S. Poenitentiaria, consensum renovent sine Parocho nec testibus, licet conjuges contrahendo fuerint concii nullitatis Matrimonii.

Qui ficte consensit, per se non videtur teneri ad revalidandum per verum consensum, nisi illud exigat reparatio damnorum dolo illatorum. Qui ficte aut metu contraxit, si vellet Matrimonium revalidare, verum praestando consensum, non videtur teneri ad manifestandum alteri parti Matrimonii nullitatem, sed sufficere ut verum praestet consensum, qui cum conjugatur eum consensu ab altera parte jam praestito valido jure naturae et moraliter perseverante in cohabitatione maritali, Matrimonium fit validum, quia in con-

—127—

tractu Matrimonii non est necessaria simultaneitas physica consensuum, sed sufficit moralis quae in hoc casu habetur.

Neque potest opponi quod si requiriatur pars de novo consensu, forte illud non daret, nam hic dissensus interpretativus non est verus dissensus, et interim in suis effectibus perseverat consensus semel praestitus, qui jure naturae est validus, et solum invalidus jure ecclesiastico.

28. Cum Matrimonium est nullum ob aliquod impedimentum, ut revalidetur per novum consensum, sublatto impedimento per dispensationem, utraque pars debet esse conscientia nullitatis, sed super hoc consensu Pontifex potest dispensare pro parte inscia; imo potest Episcopus, si ex cognitione timeatur mors, infamia, scandalum ob separationem, et necessitas non patiatur moram recursus ad Papam; insuper, si absit Episcopus, Confessarius potest declarare consensum tunc non requiri

a parte inscia, ut modo dictum est; sed hoc non fiat nisi urgente gravissima causa, nam ipsa S. Poenitentiaria ordinarie exigit ut nullitas antecedens ab utraque parte nota sit.

29. Papa potest dispensare in omnibus impedimentis ex jure ecclesiastico ortis; sed in iis quae sunt a jure divino, potest tantum in aliquo casu particulari, ut Doctor Ecclesiae et interpres divinae voluntatis, declarare legem divinam in tali casu non obligare.

Causae justae ad obtinendam dispensationem super impedimentis divergentibus sunt: 1. extinctio magnae litis, vel odii, vel scandali inter agnatos; 2. inaequalitas Matrimonii, nisi inter consanguineos fiat defectum dotis vel alterius sponsi; 3. conservatio facultatum in eadem cognatione; 4. merita potentis; 5. aetas excedens 24 annos in muliere; 6. subministratio pecuniae pro operibus piis, etc. Nosceantur conditiones quas debet habere petitio ut

dispensatio non sit subreptitia vel obreptitia.

30. Ante consummationem Matrimonii, quae potest differri ad duos menses, alteruter conjugum intra hos duos menses primos potest intrare religionem, modo exinde non impediatur legitimatio proliis, reparatio scandali, et sponsa non infametur.

31. Videtur Papa posse ob gravissimas causas dissolvere Matrimonium simpliciter ratum. Divorciuum tori et cohabitationis, firmo remanente vinculo conjugali, potest fieri: 1. si unus conjugum committeret delictum alteri perniciosum, ut si conaretur eum in peccatum inducere, praesertim a fide avertere, et esset periculum persionis; 2. si alter morbo contagioso laboraret, amens fieret, et adesset periculum pro alio; 3. si mutuo consensu separati, ambo ingrediatur religionem, aut muliere profitente, vir sacris initietur, aut si mulier 50 annos nata castitatem voveret in saeculo, et vir

profiteretur, aut Sacerdotio initiare. tur; 4. ob saevitiam conjugis, ver- bera injusta, gravia, frequentia; imo pro personae qualitate, convicia cere- bria et gravia; debet intervenire sententia judicis, nisi mora sit peri- culosa, aut periculum non facile probaretur; 5. ob adulterium certum et perfectum, raro tenetur, sed potest conjux discedere, nisi ipse sit quo- que reus adulterii, aut consenserit adulterio alterius, aut mulier vi fue- rit oppressa, aut injuria sit remissa, praesertim per copulam subsecu- tam.

Conjux innocens semper habet jus revocandi adulterum, sed diffi- culter adultera poterit obligari ad redeundum ad virum, quia ipsa poterit timere gravia damna. Ad se- parationem ob adulterium non vide- tur requiri sententia. Facta sepa- ratione per sententiam, innocens po- test ingredi religionem, sed non adulter sine alterius licentia, aut ni- si alter statum irretractabilem as- sumpsisset. Filii edacentur apud

innocentem; videndum cujus ex- pensis.

DE CENSURIS.

1. Censura est vel latae, vel fe- rendae sententiae, a jure, vel ab ho- mine superiore ecclesiastico baben- te jurisdictionem ordinariam et ex- peditam; unde non potest ferri ab excommunicato, suspenso, haereti- co, schismatico, nisi sit occultus, quo in casu illicite, sed valide fer- tur. Censura lata ex coactione aut metu gravi est valida, sed invalida est ejus absolutio metu injusto ex- torta.

Censura lata a jure aut ab homi- ne sententia generali non incurritur ab impuberibus, nisi exprimatur, ut fit pro ingressu claustrorum et per- cussione Clerici. Episcopi non in- currunt suspensionem nec interdic- tum nisi specialiter nominentur, de excommunicatione autem dubitatur.